

Araştırma Serisi No.12

Hızlı Okuma Teknikleri

DOSYA İÇERİĞİ

- Temel İdman, Egzersiz Ve Teknikleri
- Sağ Yarı Beyinle "Okuma"
- İletişim Ve Okumak
- Ön Okumalar
- Seçerek Okuma
- Algılama
- Kötü Okuma, İyi Okuma
- Aktif/Pasif Okuma Anlama
- Çabuk Kavrama-Sağlam Anlama İçin Pratik Tavsiyeler
- Sonsöz

"ÇOK HIZLI ve İYİ ANLAMALI OKUMA"nın

Temel İdman, Egzersiz ve Teknikleri

Okumanın hangi şekli olursa olsun, öncelikli çalışma, okuma tekniğiyle değil, vücudunuzun bir parçası olan "göz"ün fiziki işleyişini düzeltmekle ilgilidir (bir de yanlış alışkanlıkların tashihi gerekir). Buna, eski bir deyim de olsa, "idman" diyelim. Dört idmanla başlamakta yarar var.:

- 1) Gözü daha hızlı "bakmaya" (yani, şekilleri, yazılan beyne yollamaya) alıştırmak. İdmanlar "**takistoskop**" aleti (el aracı veya bilgisayar), alıştırmaya yoluyla sağlanır. Bu araçlar yoksa, veya onlara ilâveten, resim ve yazıları elle kapatılarak da gözün hızını artırabiliriz;
- 2) Gözü **daha geniş bir alam** bir kerede yakalamaya alıştırmaya idmanları. Gene yukarıdaki araçlarla fakat bir kerede bakılacak/görülecek hedef yazılarla çalışmalar. Gazete sütunlarını ve kitap sayfalarını de büyük "blok" biçimler halinde okumaya alışmak;
- 3) **Yanlış alışkanlıktan kısma idmanları:** (a) Dudak kıpırdatarak okumayı; (b) Gırtlak oynatarak okumayı; (c) Okunan kelime ve cümleleri geriye dönüp tekrar okumayı önlemek için çeşitli araçlardan istifade;
- 4) Okumaya **uygun**, rahat ortamda okumak, gözün **sağlık** durumunu, kontrol.

Tekniklerin Özü

Bu,"fiziki" idmanlardan sonra, okuma tekniğinin özüne gelmiş bulunuyoruz. Burada da aşama aşama işe girişmek gerekir.

En son teknikleri de kaplayacak şekilde hızlı okuma nasıl uygulanır?

1) İlk yapılacak şey, **okuma amacını** açık-seçik belirlemektir. Kendi kendinize sorun; okuyacağınız şeyi **niçin** okuyacaksınız? Zevk versin diye mi? Hikâye, roman, şiir gibi... Bir sorunun çözümlerini öğrenmek için mi? Bir şeyin kolay yollarını bulmak için mi? Bir konunun temel dayanaklarını anlamak için mi? Yaklaşan bir sınav için doğru cevaplara hazır olmak mıdır okumanızın amacı?

Bu "**hazırlık**" aşamasında maksadınızı açıkça belirlerseniz, rastgele okumaya başlamak gibi, hem zaman kaybettirici, hem de anlamayı bulanıklaştırıcı yanlışları yapmazsınız. Okumaya beyniniz aydınlık ve hazır olarak girişirsiniz.

2) Amacınız belli. Ve okumak üzere kitabı, gazeteyi, dergiyi veya raporu elinize alıyorsunuz.

a) Şimdi yapacağınız şey, bizim "Çok Hızlı Okuma" sisteminde önerdiğimiz ikinci adımı atmaktır: Materyale "**Göz Atmak**".

- 1) **Kitapsa:** Eserin adına ve ikinci başlığına, yazarın kim olduğuna, yayın tarihine, yayıncısına, mümkünse "içindekiler" bölümüne, varsa "Endeks"ine göz atarsınız. Herhalde satın alma sözkonusuysa fiyatına da. En çok 5 dakikada.
- 2) **Gazete veya Dergiyse:** O nüshanın bölümlerine, yazı başlıklarına, alt başlıklara, resimlere, yazarın adına, yazının uzunluğuna bakarsınız. 1-2 dakika yeter.
- 3) **Raporsa:** Kimin tarafından hazırlandığına, konu başlığına, bölüm listesine, başlıklara, kaç sayfa olduğuna... v.s. göz atarsınız. En çok 3 dakika.

Bunları tamamladığınızda, "bunu gerçekten okumam gerek mi? Okuyacağım şey bu mu? Ne kadarını okumalıyım?" sorularını cevaplamış olursunuz.

b) **Bir başka amacınız da olabilir:** İlânlardan iş veya ev aramak gibi; bir telefon rehberinden arayacağınız şahsın ismini, bir sözlükten bir kelimeyi bulmak gibi. Bunda "Tarama" tekniği uygulanır: ne atadığınızı çok net şekilde (kelimenin resim gibi şekliyle) gözünüzde canlandırdıktan sonra, sütun ve satırlar boyunca bakışınızı aşağı doğru (veya soldan sağa) hızla kaydırırsınız tâ ki aradığınız isim veya kelimelere gelesiniz.

3) **Fotoğrafik Okuma,** yeni listemde sırası bizim "Çok Hızlı Okuma"daki "Göz Gezdirme" aşamasından önce geliyor.

Bu teknikte, kelimelere, satırlara keskin bakışla göz dikme yerine, "Yumuşak" (adeta dalgın) bir gözle ve bütün bir sayfaya bakarak yapacaksınız. Ve beyniniz, "tümü" kavrayacak.

Bu nasıl olabilecek?

Bilindiği gibi, beynimizdeki iki yarımdan her biri az çok farklı bir fonksiyonla "algılar". "**Sol beyin**" mantıkla düşünüp anlar (veya, anlamaya çalışır). Her gördüğünü, duyduğunu, **analitik** bir şekilde işler: Küçük parçalara böler, ve birimden, parçadan tekten tüme gider, sonuca bağlar. Bu **bilinçli** okumadır.

"Sağ beyin" sezgi yoluyla algılar.

İlk olarak bir şeyin (şekil, yazı, ses) tamamını (tümünü) yakalamaya çalışır; bu. "**bilinç-altı**"nın algılayışıdır. Daha sonra sağ beyin, yakalamaya çalışır; sol beyin de yardımıyla, birimlere, ayrıntılara iner ve hemen sentezler kurar: tümünden teke algılama tarzı.

Okullarda öğretilen okuma yöntemi aksi iddialara rağmen hâlâ "tekten tüme" (tek harften, heceden) başlanırdı ama, şimdi kelime ve kelimeler sıralanıp

okunup sonra 3-4 sözcük bir arada anlam analizine girişiliyor. Yani gene tekten tüme "**Çok Hızlı Okuma**" da "**Ön Okuma**", "bloklar" halinde okumaya yöneldiği için "**tümündenlik**" ilkesine uymaktadır. "Hızlı Okuma" aşamasında da 3-4 kelime, hatta bütün bir satır tek bakışta algılanmaya çalışıldığı için gene "tüm" esastır. Ancak bunlar, bütün bir sayfayı bir kerede görmeye çalışmadığı için, "**Fotoğrafik Okuma**" derecesinde "Büyük Tüm" değildi.

Peki, bütün bir sayfa, okunmasa bile, "algılanabilir" mi? Deneyler olumlu cevap veriyor. Saniyede bir sayfa çevirmek suretiyle koca bir kitap üç ilâ beş dakikada "Fotoğrafik Okuma"dan geçirilebiliyor.

- Dikkat: Bu, **tam okuma** demek değildir.

Burada söz konusu olan, tam okumak için sadece beyni hazırlamaktır. Yoksa bu aşamada kalırsak, o sayfalarda anlatılanların hiçbirini "bilinçli" olarak anlamış sayılmayız.

Şimdi diğer aşamalara geçelim.

4) **Göz Gezdirmeli Okuma (Göz Gezdirmeyele Okuma:)** okunacak materyalin ana fikrini yakalayınca kadar metinden parçalar atlına atlına okunur: 2-3 kelimeyi bir defada görerek, paragrafların baş ve sonlarını okuyarak fikir edinilir. Ara başlıklar, resimler ve resim altlarına "italic veya "bold" kelimelere özellikle dikkat edilir, anlamı ters çevireceğini belli eden sözcüklerin ("fakat", "her ne kadar" gibi) ve yapıyı özetleyeceğini belli eden işaret kelimelerin ötesi tam okunur. "**Kaymağını alma**" tekniği de bu aşamada uygulanır.

5) **Hızlı Okuma:** Artık neyi, niçin ve ne kadar okuyacağımız belli olmuştur. Ötesi ya tamamen tasfiye edilmiş, gereksiz sayılmış, ya da "kaymağı alınarak" o bölümler "okunmuş" kabul edilmiştir.

Şimdi tam olarak, atlamadan okunacak metinlere geldik.

6) Gene de bazı zor anlaşılan, zor hatırlanan kısımlar kalmış olabilir. Metin sonuna kadar okunduktan sonra o bölümler **tekrar ve dikkatle okunur**, notlar alınır.

SAĞ YARI BEYİNLE "OKUMA"

"Sol Yarı Beyinle" hazırlığımızı bitirdik diyelim: Mantıkla ve bilinçli şekilde ise başladık: okuyacağımız şeyi niçin, ne maksatla okuyacağımızı açık-seçik kendimize hatırlattık, hızlıca elden geçirdik (göz attık) ve hangi kısmı okuyacağımızı kararlaştırdık.

Sıra geldi "Sağ Yarım-Beyine".

Yani "tümünden" bakmaya. Okunacak şeyin tamamına (kitabın tam sayfasına, gazetenin bütün sütununa) bakmaya. Scheele'in "Fotoğrafik Okuma" dediği yöntem.

A) HAZIRLIK

Bunda da bir **hazırlık** aşaması var.

Sağ beyinle çalışmak için buna uygun bir ruh haline girmeniz lazım. Bu psikolojik hali bizim dervişler eskiden beri bilir ve uygularlardı. Hintlilerin çeşitli "Meditasyon" yöntemleri (Hinduizmin "yoga"ları, Maharaşi'nin "matra"lı Transandantal'i, Çinlilerin Taoizmi, Mevlâna'nın, Yunus Emre'nin **vecd** halleri, çağdaş psikolojinin "**Biofeedback**" araçlarıyla beynin "Alfa" yayınlarını artırma usulleri, hatta sağlık reçetelerinin "Relax" (gevşeme) egzersizleri hep bir "derin huzur" yaratmayı amaçlıyor.

Paul Scheele bunları Amerikan pratikliğiyle basitleştirmiş ve "okumaya" uygulamış. Şöyle ki:

- 1) Dikkatinizi başınızın üst-arka tarafına yoğunlaştırın. Bunun kolay olması için yuvarlak bir cisim (pinpon topunu diyelim) başınızın o noktasına oturtun, ama gerçek bir topu değil, hayalisini hayalimizde canlandırıp oraya yerleştirin. Dikkatinizi, kafanızın arka tepesinde durduğunu farzettığımız pinpon topu üzerinde yoğunlaştırın;
- 2) Rahat bir şekilde oturun;
- 3) Derin bir nefes alın, bir-iki saniye tutup yavaşça boşaltın ve 3 sayısını aklınıza getirin; içinizden "Gevşe" sözünü bir iki defa tekrarlayın. Vücudunuza verdiğiniz bu emirle, tepeden tırnağa kaslarınızı gevşetin. Bedeninizi bir gevşeme dalgasının kapladığını tasavvur edin. Hiçbir adaleniz gergin kalmamasın,
- 4) Zihninizi de sakinleştirin. Gene derin bir nefes alın, 2 rakamını düşünün ve beyninize "gevşe" talimatını verin. Aklınızdan geçmişle ve gelecekle ilgili düşünceleri atın, silin; sade şu âna "fokus" yapın, yoğunlaşın.

Nefesinizi salarken, gerginliklerin, dertlerin ve sorunların akıp gittiğini düşünün.

- 5) Bir nefes daha alın, biraz tutun, yavaşça dışarı verin. Zihninizle 1 sayısının sesini işitin. Aklınızda güzel, zevkli bir çiçek canlandırın.

Artık Sağ Yarım Beyniniz devreye girmiştir. Sezişle kavrama ruh haline kavuşmuşsunuzdur. Beyniniz, çoğunlukla, "Gevşemiş halde canlı uyanıklılık" demek olan **Alfa** yayınları çıkarıyor demektir: (8-12 Hz.)

Bundan sonraki aşamalara geçmeden önce, hiçbir gerginlik veya dikkat çekmeler olmamasına dikkat edin, ama sakın kendinizi zorlamayın. Fotoğrafik Okuma yaparken de bu huzur ve sakinlik ortamında olacağınızı kendinize tatlı tatlı hatırlatın.

Bu 5 aşamalı hazırlık ilk önceleri birkaç dakikanızı alır; fakat alışkanlık haline gelince, bir kere nefes alıp vermeniz yetecektir.

B) DALGIN-BAKIŞ/FOKUS (Fotoğrafik Okuma)

Hazırlık tamamlanınca bir an gözleriniz kapalı halde durun, sonra sakince açıp okuyacağınız şeye (sayfaya, sütuna) bakın. Kelimelere, cümlelere, paragraflara "keskin" şekilde bakmayın. Böyle dik bakma, sol beyin küresini, yani mantıklı, eleştirici, analitik beyninizi uyandırır, işi bozar. Sayfanın, sütunun **tümüne yumuşak dalgın bir bakışla** bakın.

Yazılar "flu" (net olmayan şekilde) görülürse telâş etmeyin, daha iyi. Bu göz bebeğinizin çevresindeki hücrelerle "raflarla bakıyorsunuz demektir; göz sınırları "rod"lardan gelen mesajları doğruca sağ beyne iletir (oysa keskin "fokus"lu bakış, sıkı sıkıya gözbebeğine yerleşmiş olan "cone"lardan çıkan sınırlar yoluyla şekilleri sol beyne nakledilir).

Gözünüz, eski alışkanlıkla, hemen kelimeleri yakalayıp okumaya çalışabilir. Bunu önlemek için (ama telâş etmeden, sakince ve aklınıza kafanızın üstündeki hayali pinpon topunu getirerek) şu yolu deneyin: Kâğıdın üst-alt-yan, hatta paragraf aralarındaki beyaz boşluklara bakın; kitapta, sayfanın dört köşesine. Ve "dalgın-bakış" haline kavuştuğunuzu farkedince tam sayfaya bakın (ya da 2 sayfanın ara kırışımına). Sayfaları de sakince bir veya iki saniyede bir çevirin. "Ama okumadım ki" demeden. Sağ beyniniz algıladı bile.

15. yüzyılda yaşamış olan Japon samurayı Miyamoto Musaşi de bakışın iki ayrı çeşidini "ken" ve "kan" sözcükleriyle ayırt eder. "Ken" bakış, bir saldırganın hareketlerini olup biterken yakalar, "kan" ise düşman kılıcını savurmadan daha oluş anında sezişle algılar ve savunma imkânı sağlar.

Amerika'da Tecrübi Psikolog olan kızım Ceylan da bana ilginç bir deney anlatmıştı: parmağa bir darbe gelmeden birkaç salise önce acı/alarm işareti olan göz kırpmasının harekete geçtiği tespit edilmiş.

Özetle: Foto-Focus yumuşak-dalgın bakış sağ beyne analitik olmayan görüntüler yolluyor ve tümünü bilinç-altına geçirip sezgi yoluyla algılatıyor.

Sağ beyine fotoğraflanmış olan bu sayfalar, bundan sonraki hızlı okumayla, bilinç üstüne çıkıyor ve **TAM OKUMA** oluşuyor.

İLETİŞİM VE OKUMAK

Sesli Okuma

Aynı dili konuşanlar için sözle anlaşmak kolaydı, doğaldı. Fakat yazıyı yazmak ve okumak eğitim gerektiriyordu. O yüzden de okuma-yazma az sayıda insanların becerebildiği bir şeydi (2000'ler girerken bile hala her ülkede okuma-yazma bilmeyenler vardır).

Okuyabilenler de bin yıla yakın bunu **sesli olarak** yapıyorlardı; yani yazıdaki kelimeleri yüksek sesle okuyorlardı.

Başka türlü yapılabileceği akıllarına bile gelmiyordu, çünkü binlerce yıl okumanın bilinmediği günlerde, o sözcükleri sesle yapmışlardı. Nihayet insanlar -bir iddiaya göre Ortaçağın yarısında- "içinden", yani "seslendirmeden" okumaya başladılar. Güya seslendirmeden! Gene de okumayı bir başka şekilde -ama duyulmayacak şekilde- seslendirerek yapıyorlardı: ya dudakları okurken kıpırıyor, ya da gırtlakları hareket ederek içten seslendiriyorlardı (bugün bile böyle okuyanlar pek çoktur); dolayısıyla okuma hızları frenleniyor ve yavaşlıyordu.

İşte "**Hızlı Okuma**" eğitimlerinin kırmaya çalıştıkları bu "kötü alışkanlıktır: kolay değil, bin yıllık bir yöntem!

Talim görmemiş "normal" bir konuşmacı dakikada 125-150 kelime "söyler" (saatte 7500-9000); aynı şartlar altında bir okuyucu ("içten seslendirerek" okuyan) dakikada 150-160 kelime okuyabilir (saatte en çok 9500 sözcük)...

Görüldüğü gibi okuma hızı, konuşma hızıyla neredeyse aynıdır. Oysa o kötü alışkanlık yenilirse, aynı okuyucu dakikada 250-1000 kelime okuyabilir (saatte 15.000-60.000). Anlayarak. Hatta, daha iyi anlayarak!

İçten Sesli-Sessiz Okuma

Okurken hızınızı en çok frenleyen, yavaşlatan "**kötü**" alışkanlığın, kelimeleri seslendirmektir demiştik: ağırlaştırma, sırasıyla, dudak kıpırdatarak, gırtlak, oynatarak, bunların hiçbirini yapmayıp da, sözcükleri içten, derinden

En zor vazgeçilen alışkanlık içten seslendirmektir. Ama bunun da çareleri vardır. Bunları görmeden önce, içten (bazen de ağızdan) sesli okumanın her zaman "**kötü**" sayılmayacağını da belirtmek gerekir. Hatta gerekli:

- 1) Şiir okurken
- 2) Yabancı dilde "telaffuz" öğrenirken
- 3) Sessiz okuduğunuzda anlayamadığınız kısımlar gelmişse

4) Size yeni gelen bir söze veya deyime rastlamışsanız.

Buna karar verip, ona göre sesli veya sessiz okursunuz. Bu da "**Esnek Okuma**" yönteminin bir parçasıdır.

"Tam sessiz" okumanız gerekti diyelim.

"İçinizden sessiz okuyamam ki" demeyin. Otomobille giderken, "**DUR**" işaretini gördüğünüzde, dikkat edin, herhalde içinizden seslendirmeden okuyor, daha doğrusu anlayıveriyorsunuzdur.

Yahut "**ACİL ÇIKIŞ**", "**SİGARA İÇİLMEZ**" gibi işaretleri de bir hamlede, dıştan, içten, sessiz okuyabiliyorsunuzdur.

Gözünüzle beyniniz tam bir ilişki kurdu mu, kelimelere bile gerek olmadan, birkaç saniye içinde bir olayı anlarsınız -hem de birçok ayrıntısıyla. Meselâ bir trafik kazasını (canlı veya televizyonda). Halbuki bu "gördüklerinizi" (=anladıklarınızı) yazıyla ya da sözle anlatmaya kalksanız dakikalar alır.

Şu halde, cümleleri kelime kelime okumaya gerek olmadan da (hele içinizden seslendirerek okumaya hiç gerek olmadan) "**Çok Hızlı Okuma**" yöntemiyle her şeyi mükemmel anlarsınız, hatta çok kere daha iyi.

İçten Sesli Okuma Alışkanlığını Önlemek İçin

En iyi çare, okurken duraksız NEFES alıp vermenizdir.

Dikkat edin, okurken normalde hemen her kelimedede nefesimizi kısa bir an içimizde tutar, sonra devam eder, sonra gene tutarız. Tıpkı okurken gözbebeğimizin de duraklar yapması gibi.

Bu tabii, doğal bir alışkanlıktır. Göz, kişi için tehlikeli veya ilginç bir şey farkeder etmez hem gözbebeklerini o şey üzerine sabitleştirir, hem de nefesini tutar. Ve bu arada gördüğü şeyi içinden kelimeleştirip seslendirir.

Yapacağınız şey, nefesinizi hiç tutmadan, normal bir ritimle alıp vermeniz ve bunu aksatmadan okumanızdır.

Talim yaparken, okumaya girişmeden önce sayfanın veya sütunun üstüne, kağıdın beyaz (yazısız) kısmına birkaç saniye bakıp normal ritimle teneffüse başlamayın. Nefes kontrolünü elde edince okumaya başlayın ve aynı ritimle sonuna kadar okuyun.

Başka "Frenler"

O eski çağlardan kalma başka "Okuma Frenleri" de vardır: Okuduğunu, hiç lüzum yokken bile, tekrar okumak; okuduğu kelimeleri, cümleleri tekrar gözden geçirmek.

Daha zararlı bir "fren" de, "**tekten tüme**" giderek okumaktır. Yani harf harf okuyup heceye varmak, hece hece okuyup kelimeye varmak, kelime kelime okuyup satırı-cümleyi tamamlamak.

Okullarımız nihayet bunun yanlışını anlamış, "artık **modern yöntemle**", **tümden teke** varışla, yani kelime kelime okumayı öğretiyoruz" diye övünüyorlar. Halbuki "**kelime**" tam anlamıyla bir "tüm" değildir; okumada tüm olan, cümle veya satırdır. (3 kelimeyi, kelime kelime okutup, sonra tek kelimelere geri dönmek de, o öğretmenlerin sandıkları gibi, tümden teke gidiş değildir; gene tekten tümedir)

3-4 sözcüğü bir bakışta görür, beynimize aktarırsak işte asıl o zaman "bütünlük" halinde beynimize giden mesaj hem daha iyi anlaşılır, hem de okuma hızlı olur.

OKUMAK

Alfabelerin harflerinden oluşan (veya gerçek-gerçeğe yakın-sadece işaret şeklindeki) sembolleri "**deşifre**" etmek, okumak demektir.

Göz, okumanın ilk basamağı ise de, bir araçtır; göz bakar, şekilleri foto-raf makinesi gibi kayda alır ve beyne yollar. Gözün **baktığı** şeyi **gören**, yani asıl okuyan göz değil, **Beyindir**.

Beyin Nasıl Okur, Nasıl Kavrar?

Beyin, önceden öğrendiği sembollerin anlamlarını hatırlar ve böylece okuma hâsıl olur. Meselâ "A" şeklinin "A" sesinin simgesi olduğunu bilir. Ya da "Ana Sütü iyidir" gibi 3 kelimeye göz, ya tek tek sözcüklere, ya da üçüne birden bakıp beyne "yazı şekli" olarak yollayınca, beyin bu sefer harflerin sesleriyle uğraşmaz, kavram çıkarmaya çalışır: eğer tek kelime gelmişse, ötesinin gelmesini bekler ve bir "bütün" ona ulaşınca, yazı şeklinin de, kelimenin de anlamını "deşifre" eder. Bunların çoğu sol yarı beyin tarafından yapılır.

Sol Beyin okurken yorumlar, kıyaslar, yargılar, **ne, neden, ne zaman, nerede, kim** gibi ana soruları sorup yazıda bunların cevabını arar.

Okunan Şeylerin Çeşidi

Okuma bir gazeteden, bir dergiden, bir kitaptan, TV veya bilgisayar ekranından, tabelâdan, daktilolu bir rapordan, ya da elyazısı bir mektuptan olabilir. Teknik, bilimsel, haber niteliğinde veya "fiction" (roman, hikâye, şiir) türünde de olabilir.

Okumayı zevk almak için, kültürümüzü genişletmek için, bilgilenmek için, zorunlu olduğu için, hatta, efkarlanınca, derdimizi unutmak için okur, dalıp gideriz. Montesquieu, "hiçbir üzüntüm yoktur ki, bir kitaba dalarak hafiflemesin" der. Çok okuyan, Hızlı Okuma talimi görmese bile, hiç okumayandan veya az okuyandan daha hızlı ve daha iyi anlayarak okur.

Ritimli Okuma

Kelime gruplarını bir bakışta okumaya "**Blok Okuma**" denir. Bu "blok" bir ritim dahilinde okumak verimi artırır.

Tabii her materyal aynı ritimle okunamaz. Dar sütunlu metinlerde (gazete ve bazı dergi sütunları) ortalama 5-6 kelime bulunur. Orta hızda göz 2-3 duruş yapar; yani 2.5-3 kelimeyi bir kerede okur.

Kitap veya A-4 kağıdına yazılmış raporlar satır başına en az 10 kelimedir. Bu durumda göz ortalama 4 duruş yapar. Fakat göz geniş alana alışır, dar sütunda bir, kitap satırında iki duruş yapar, bu da okuma hızını en azından bir katına çıkarır.

Esnek Okuma

"Bilgi Çağı", "Bilgi Toplumu" gibi deyimleri pek sık kullananlar, "**çağdaş imaj**" yarattıkları için fazla haber/bilginin her zaman iyi bir şey olduğunu sanırlar. Oysa daima öyle değildir. Okunacak şeylerin gitgide artışı sonuna kadar açılmış bir musluktan lavaboyu dolduran ve delikten akacak vakti olmayan suya benzer: taşar etrafı berbat eder. Ya da, 1-2 tablet aspirin fayda verirken, 20 tane alırsak zehirlenmemiz gibi bir şeydir. 2000'li yıllarda artık belâ haline gelen "**aşırı bilgi/haber**" seline isim buldular: **İnfoglut**, yani bilgi/haber **tıkanıklığı**. (ancak sitemizin bu bilgi kargaşasına bir düzen ve düzey getirdiğini de belirtmeden geçmeyelim.)

Yapılan bir araştırmaya göre, ilmi (bilimsel) bilgi/haberler her 12 yılda bir kat, genel bilgi/haberler ise her iki buçuk yılda bir kat artıyormuş!

Okuyanlar için bu selin altında kalma tehlikesi var, meğer ki eskisi gibi değil de, hem "**Esnek**", hem de "**Hızlı**" okumayı becersinler. Bu demek değil ki herşeyi "daha hızlı" okusanız başa çıkarsınız; hayır, yetişemezsiniz! "Neyi" ve o "**ne'nin neresini**", "**ne kadar**" okuyacağınızı önceden kestirmeye mecbursunuz.

İşte buna, "**Esnek Okuma**" denir.

"Her metni şu kadar hızla okuyorum" demek de doğru değildir, çünkü her materyal, cinsine ve ağırlığına göre, farklı hızlarla okunur.

Herşeyi **aynı** hızla (veya aynı yavaşlıkla) okuma alışkanlığından vazgeçmek gerekir. Bir muhasebeci bilirim, rakamları, cetvelleri dikkatle ve yavaş okumanın alışkanlığıyla, eve gelip de eline bir roman aldığında onu da yavaş yavaş okur! Bir başkası da, Hızlı Okuma teknikleriyle kelimeleri üçer dörder görüp geçtiğinden, teknik bir raporu veya bilimsel bir makaleyi aynı süratli tempoda okumaya kalkar ve tabii okuduğunu az anlar.

Bu esnekliğin bir başka boyutu da vardır: Hangi metni, hatta o metnin hangi kısmını **ne kadar hızla** okuyacağınızı da bilmeniz gereklidir. Ona göre bir yöntem seçeriz.

Şu yöntemlerden birini veya sırasıyla hepsini uyguluyoruz: **Göz Atma, Tarama, Atlama, Kaymağını Alma, Yan Seçmeli Okuma, Göz Gezdirmeli Okuma, Hızlı Okuma, Çok Hızlı** veya **daha yavaş okuma** gibi.

Sonra, hangi bölümü veya eseri, hangi makaleyi okuyacağınızı saptar, trafikte ağırlaşan, hırslanan, kuşak değiştiren bir araba gibi "esnek" bir okumaya başlar, pek çok gereksiz okumayı da çekirge gibi atlar geçeriz.

Mesela, rakam ve istatistik dolu bir raporu, her ifadesi önemli bir dava gerekçesini, her kelimesi bir kıymetli taş gibi olan edebi bir eseri normal hızının yansı süratinde, hatta tekrar tekrar okurken, eğlenceli bir gazete haberini, bir polisiye romanı normal hızınızın 2-3 katı hızla okursunuz. Hele zamanınız kısıtlıysa, ona göre de bir hız ve yöntem uygularsınız.

Okuyacağınız Materyalin Sınıflandırılması

- 1) "**A**" grubu materyal: Çevremizde olan bitenleri öğrenmek, kültür edinmek, ailemizle ilgili, faydalı bilgi toplamak için okuyacaklarımız;
- 2) "**B**" grubu materyal: Zevk için okuyacaklarımız: roman, şiir, fantezi,
- 3) "**C**" grubu materyal: Okul ve eğitimimiz, mesleğimiz, işimiz, mutluluğumuz, sağlığımız, başarımız için okuyacaklarımız.

"Tür" olarak da şöyle sıralarız: Gazete, dergi, rapor, metin, mektup, etüt... v.b.

Hızınızı, sessiz veya içten sesli okuma tercihlerinizi yapın, öyle okuyun.

Bu da ESNEK okumadır.

Bazen de, bir şehir otobüsünden aktarma yapar, vasıta değiştirir gibi, metnin bir kısmını olduğu gibi atlar, başka bir sayfadan devam edersiniz, iki Amerikalı

okuma uzmanı, "Esnek Okuma"yı şöyle tarif ediyor: "Okuma yöntemini ve hızını okuma amacına ve okunan metne göre ayarlayabilme"

Ancak böylelikle "Bilgi Çağı'nın aşırı haber/bilgi kasırgasından sağlıklı çıkabilirsiniz.

ÖN OKUMALAR

Ön-okumayı hepimiz, öğretilmeden de yapar dururuz. Gazete okurken haberlere şöyle bir göz gezdirir, bir fikir ediniriz. Koca rapor ve dosya evrakıyla karşılaşan meslek sahipleri (avukatlar, mühendisler, yöneticiler), kâğıtları hızla elden geçirir, başına sonuna, ortasına bir göz atar, fikir edinmeye çalışır.

Bunu hep yaptığımıza göre demek ki bu bir ihtiyaçtır. Yazılan her şey bizi ilgilendirmez ya da evrakın, kitabın neyin nesi olduğunu hemen öğrenme merakına düşer, hepsini okumadan acele bir göz gezdirmeye özünü, sonucunu yakalamak isteriz. Veya unuttuklarımızı hatırlamak için. Bir başka geçerli sebep de, hangi kısımlarını okumamız gerektiğini anlamak için tümünü kuşbakışı görmek isteyişimizdir. Nihayet çok kısa zamanda bir konu hakkında fikir edinmemiz gerekebilir. Beş dakika içinde ne yapılabilir? Göz gezdirmeye okuma ile bunlar yapılabilir.

İşte bunlar için Ön Okumayla çabuk doğru fikir edinmeyi bilerek ya da bilmeyerek hep yaparız.

Atlamayla Atlama Arasında Fark

Bu atlamaları kendimiz yaparız da, en verimli şekilde yapar mıyız? Yapılan testler göstermiştir ki, rastgele (yani bu yolda eğitilmeden) yapılan göz gezdirilen materyalden birçok yanlış sonuçlara ve yetersiz fikir edinmelere varılıyor. İyice okunması (Çok Hızlı Okuma ile tabii) gereken cümlelerin, önemsiz sanılıp "**atlandığı**", hele Türkçe'deki "hileli" "**ma**" ile "**mama**" eklerinin ("**yapmamalıyız**" kelimesini "**yapmalıyız**" gibi) ters görülüp yanlış anlamalara yol açtığı belli olmuştur. Çok defa, çabuk fikir edinmek isterken, "çabuk yanlış fikir" edindiğimiz olmuştur.

Onun için, Ön Okumayı sağlam bir teknikle yapmak için ilkeler konmuştur.

Ön Okuma bir başka bakımdan da çok önemlidir: diğer teknikle (yani Çok Hızlı Okuma ile) okuyacağınız her şeye önce "Ön Okuma" ile göz gezdirirseniz ve konu hakkında önceden sağlam bir fikir edinirseniz, doğru dürüst (yani Çok Hızlı Okuma ile) okumaya geçtiğinizde, hızınız kesin olarak daha da artacaktır, (**Sağ Beyni** ilk önce kullanarak "tümü" algılamak da bunun başlangıç yöntemidir).

A) Sağ-Beyinle Tümü Algılamak

(önceki bölümlerde anlatıldı.)

B) Ön Okumanın Ayrı Yöntemleri

- 1) **Göz Atma:** Soru: "Neymiş?" (makale, kitap, dosya) - Bu soruyu cevaplamak için kitabın adına, gazete yazısının manşetine, dosyanın etiketine... v.b. bir göz atma;

- 2) **Tarama:** Neyi arıyoruz? Nerede bulabiliriz? Bir şeyi bulmak için belirli bir düzenle "tarama": telefon rehberinde aradığımız ismi, iş ilanlarında ilgilendiğimiz işi, sözlük veya ansiklopedide bir ad veya sözcüğü, bir kitapta sizce gerekli olan bir konuyu işleyen bölümü buluncaya kadar "göz kaydırarak" taramak;

Atlanacaklar, Atlanmayacaklar

Göz Gezdirmeyeyle Okuma, tümü hakkında iyice fikir edinme yöntemidir. Göz Gezdirmeyeyle Okuma da her şeyden önce, ana temayı bir bakışta ayrıntılardan ayırmalısınız. Hemen her yazıda önemli olan 3 unsur vardır: (1) Konu veya sorun, (2) Sebepler, (3) Çözümler-sonuçlar.

Gözünüzü bir paragrafa, bir cümlenin başına gezdirin, bakın bakalım orada bu 3 unsurun özü nerede; göz gezdirip onu bulun ve okuyun, arada uzun tanımlamalar, tasvirler, artarda "**örnekler**", "**meselâ**"lar, benzetmeler, şairane veya felsefi "parantezler", tarihçeler ve tekrarlamalar gelir geçer. Siz de bunları geçin, atlayın.

"**Şunu da hatırlatmakta fayda vardır ki...**", "**Şu da gösterir ki...**", "**Mesela/örneğin..**" "**birçok defalar..**" gibi sözcükler, ayrıntılı cümlelerin geldiğini gösterir. Atlayın.

Ama, "**Şu farkla ki...**", "**Bir başka...**", "**Şu da var ki..**" "**fakat/ama**" gibi kelimelerle başlayan cümleleri sakın atlamayın= bunlar, yeni bir fikrin ele alınacağını işaretleridir. "**Anlaşıyor ki..**" "**Demek oluyor ki...**" "**Dikkat edilecek nokta..**" fikri vurgulayan işaretleridir, okuyun. "**Kısacası**", "**sonuç olarak**" sözcükleri özet ifade eder. Önemlidir.

Göz Gezdirmeyeyle Okuma'da gösterdiğimiz bu yöntemler şüphesiz sizin kendi amacınıza göre uyarlanmalıdır. Okuyacağınız yazıdan ne elde etmek istiyorsunuz, ne arıyorsunuz? Öğrenciyseniz, kolejlere sınavla alınma konusunda hangi kurallarda değişiklik yapılması düşünülüyor haberinin gerçeğini öğrenmek istiyor olabilirsiniz; o zaman, yazıdaki filân yetkilinin adını, demecini nerede verdiğini, geçen yıllarda kuralların ne olduğunu, neden şimdi değiştirilmesi istendiğini hep atlayabilirsiniz. Sizin, göz gezdirip aradığınız satırlar, sadece yeni kurallar hakkında bilgi veren cümlelerdir.

Örneğin burçlara meraklı bir hanımsınız; terazi burcundansınız. Akrep vs. burçlar hakkındaki "kehanetleri" **atlar**, "Terazi"yi bulur, sade onu okursunuz. (zaten kendiliğinizden bunu yapıyorsunuzdur.)

Demek ki, her şey sizin kendi amacınıza tâbidir, bunu berrak bir şekilde aklınızda tutar, Göz Gezdirmeyeyle Okumaya öyle başlarsınız. Aradığınızı kolay ve kaçırmadan bulabilmeniz için de, Göz Gezdirmeyeyle Okuma yöntemlerini hatırlayarak yazıya göz gezdirirsiniz.

"Nefis" Yazılar, Boş Laflar

Ancak her yazı Göz Gezdirmeyeyle Okuma ile okunmaz. Bazı yazılar o kadar nefis, o kadar güzel veya derindir ki, Göz Gezdirmeyeyle Okuma'ya gelmez. Her kelimesi bir güzellik veya bilgelik mücevheridir. Bunu farkeder etmez, yazıyı (kitabı), Göz Gezdirmeyeyle Okuma ile değil, Çok Hızlı Okuma yöntemiyle okumaya koyulun. Buna karşılık pek çok yazar lafı geveler durur. Vaktiniz olsa bile bunları Göz Gezdirmeyeyle Okuma ile şöyle bir göz gezdirmeniz yeter. Bazı yazılarda ise, yer yer Göz Gezdirmeyeyle Okuma, yer yer de Çok Hızlı Okuma yöntemleri uygulanmalıdır.

Özeti:

- 1) **İlk paragrafı**, ayrıntı mıdır, ana konu mudur, anlayıncaya kadar doğru-dürüst okuyun; başlangıç cümlelerinden ya biri, ya ikisi (hatta 1-2 kelime) ne olduğunu belli eder;
  - 2) Paragraf başları ayrıntı cinsindense atlayın, son cümleye bakın; temel fikirse, okuyun (Çok Hızlı Okuma ile);
  - 3) Bazı yazarlar, ana fikri **paragrafın sonuna** saklarlar; onun için baştan bir iki paragrafın son satırlarına da bir göz atın; eğer öyle ise, yazarın üslûp ve yakalamışsınız demektir; paragrafların başları ayrıntı ve sonuca varış hazırlığı, sonları ise okunacak kısım demektir.
  - 4) Yazarın düşünüş tarzını, fikirlerini ifade biçimini de yakalamaya çalışın; o zaman, gerekli cümlelerin bile tamamını okumanıza lüzum kalmaz: **cümlenin ortasına** bir göz atar, işin neye varacağını ve ne dendiğini anlar, cümleyi bitirmeden öteki cümleye atlarsınız.
  - 5) Çok kere yazarlar, ilk paragrafta ana konuyu yerleştirir, fikrin hangi yöne gideceğini anlatır. Son paragraf ise, konuyu toparlar, sonuçları tekrarlar. Onun için bunlar dikkatle okunmalı, **ara yerdekiler** ise önemli bir noktayı kaçırmamaya özen gösterilerek, Göz Gezdirmeyeyle Okuma yöntemiyle göz gezdirilmelidir.
  - 6) Siyah (**bold**) veya italik yazıları mutlaka okuyun. "Tırnak" içindekiler, isimler, tarihler önemli olabilir, okuyun.
-
- 3) **Seçmeli Okuma**: Okuyacağımız yeri bulduktan sonra sade o kısmı okumak. Gene de konuyla dolaylı ilişkisi olan bölümleri Göz Gezdirmeyeyle Okuma ile okumanız gerekebilir. Telgraflarda nasıl temel sözcüklerle maksat anlatılabiliyorsa, bur-da da öyle okuyun.
  - 4) **Göz Gezdirmeli Okuma veya Önbakış**: Bir metnin ana fikrini yakalayıncaya kadar, veya özünü anlayıncaya kadar veya tam olarak,

fakat hızlı okumaya karar verdiğiniz bir yazı hakkında önceden fikir edinmek için "atlama atlaya" göz gezdirmek (ama belli bir sistem dahilinde); yazının giriş ve/veya sonuç kısmı önemlidir.

Göz Gezdirmeye Okuma'nın ayrı ayrı yöntemleri vardır:

 a) "**Ecremage**" (yani kaymağını alma): Metnin temel fikrini bulmak içindir. Önemli cümleler tam okunur, ayrıntılara "göz gezdirilir". Başlarken birkaç cümle okuyun, sonra paragrafları hızla inin. (Asetatların şu biçimde olanları kullanın)

 b) **Atlamalı okuma**: Her paragrafta bir cümle veya yarısı okunur, öteki paragrafa atlanır, ara manşetlere göz gezdirilir.

 c) **Çapraz okuma**: Paragrafın ilk kelimesinden, sonuna doğru çapraz bir çizgi boyunca (çizginin rastladığı kelimeleri) okumak. Dar veya geniş zigzag asetatlardan yararlanabilirsiniz.

Göz Gezdirmeye Okuma'da, her sayfaya 10 saniye yeterlidir.

Diğer okuma çeşitleri:

HIZLI OKUMA (H.O.): Bir yazıdaki herşeyi, fakat daha hızlı olarak okumak.

DİKKATLİ OKUMA: Hızlı Okumadan sonra, konuda tam anlayamamış, veya akılda tutulamamış bölümler kalmışsa, veya çok güzel bir cümle ya da benzetmenin tam tadına varamamışsanız, bunlar 2-3 defa tekrar okunabilir (ama metnin tamamı H.O. ile okunup bitirildikten sonra). Ezberlemek için de, bellek özelliğinize göre, 3-5 veya 10 defa tekrarlayabilirsiniz.

Şimdi bunları, asıl Hızlı ve Tam okumaya geçmeden önce, biraz daha açalım ki, hiç unutmayasınız:

Ön Okuma'nın Nedeni ve Nasılı:

"Ön Okuma"nın, Çabuk Doğru fikir edinmek için maksada göre değişen 4-5 çeşidi vardır. Amacınıza göre bunlardan birini seçin (buna "**seçmeli okuma**" denir). Sırasıyla tekrar hatırlayalım:

1) GÖZ ATMA yöntemi:

- a) **Nerede işe yarar?:** Kitap, dergi, dosya seçerken.
- b) **Nasıl uygulanır?:** Kitap, satın veya ödünç almadan önce adına, konusunun ne olduğuna, yazarın ismine, "İçindekiler"in bölüm başlıklarına, yayınlandığı tarih ve, almaya niyetleniyorsak, tabii fiyatına da göz atarız. Varsa, arka kapakta kitap ve yazar hakkında verilen bilgiye de göz atmada yarar vardır.

2) TARAMA = Yerini bulma yöntemi:

- a) **Nerede kullanılır?:** Aklınızda bir şey vardır: birinin telefon numarasını bulma, bir isim, aradığınız bir dosya, gazete ilânında iş ararken size uyacak iş, afişte mağaza veya konferansın adresi, bir kitabın "İçindekiler"de ilgilendiğiniz konunun sayfası, ansiklopedide, sözlükte bir konu başlığı vb...Araştırma işine girdiğimizde, okumadan önce ilk kullandığımız yöntemler, "Göz Atma" ile "Tarama"dır.
- b) **Nasıl uygulanır?:** Bunun yöntemi öğrenmeden çok kere kendiliğimizden yaparız. Gene de akılda tutulacak bir iki husus vardır: Bir kere, neyi nerede bulabileceğinizi kestirin. Buna "öğrenmeyi öğrenmek" diyoruz. Sonra, hemen okumaya (veya hızlı okumaya) başlamayın, kendinizi tutun, düşünün, belki de okumadan önce yukarıdaki iki yöntemle başlamanız daha verimli olabilir. Hatta bu iki yöntem yetebilir bile. Bir de yazılı metni tararken, parmağınızla satırlardan aşağı, kâh hızlanıp, kâh yavaşlayıp kayın.

3) ATLAMALI OKUMA yöntemi = (çapraz okuma)

Bu yöntem ilk ikisine benzer. Fark, ilk paragrafı okuduktan sonra, önceden yer saptamadan (tespit etmeden) rastgele birkaç paragrafı tam okuyup, birkaçını atlayıp son paragrafa da göz gezdirmek noktasındadır. Sütun veya sayfalar aşağı doğru çapraz göz kaydırmayla okunur.

4) KAYMAĞINI ALMA yöntemi = (Scanning/cremage):

Buna "Selektif / Seçmeli" okuma da denir.

- a) **Ne Zaman kullanılır?:** En çok, vaktiniz azsa veya metin ağır ve zorsa. Tabii edebi eserlerde uygulamazsınız.
- b) **Uygulama:** Okumaya başlar başlamaz, kelimeler ve satırlar boyunca kelimelerin ve cümlelerin silüetini hızla algılayarak kayarsınız. Telgrafla yollanan mesajları hatırlayın. Meselâ:

"Yarın 3.30 Anadolu Ekspresiyle eşimle Haydarpaşadayız. Stop. İstanbul'da 3 gün. ABC oteli Üsküdar. Stop. Ahmet'e haber. Stop. Selâmlar."

Mektup olsa aynı şeyi şu şekilde yazardık: "Mehmet dostum.

Eşimle birlikte **yarın 3.30 da** kalkan Anadolu Ekspresi treniyle İstanbul'da **Haydarpaşa** garına geleceğiz. **İstanbul'da 3 gün** kalacağız. **Ahmet'e** lütfen **haber** verin. Eşim ve ben **selâmlarımızı** yollarız."

İşte "Kaymağını alma" yöntemiyle, yukarıda **koyu harfli** kelimeleri okumamız aynı mesajı anlamamıza yeter. Hele yazıyı yazan, "fuzuli" sözcüklerle sözü uzatma meraklıysa (nutuklarda, konferanslarda bunun gibi "lafebesini" meraklılarına çok rastlanır) ve şöyle cümleler yazılmışsa:

"Birçok hususlarda **bu gerçekleri** tek tek veya toplumca anlamakta **zorluk çekilmemesi** gerekirken, bunlara sürekli olarak **göz yumulduğu** kanısına varmanın güç olmayacağını düşünmek **isterim... v.b."**

Oysa söylenmek istenen şundan ibarettir:

"**Bu gerçekler apaşikâr gözümüzün önündeyken hep göz yumarız bence."**

Demek ki, yazarın "laf ebesini" olduğunu farkeder etmez, gereksiz sözcükleri atlayıp kaymağını alarak, sade o kelimelere dikkat ederek okuruz.. Tamamen atlamasak bile, bir iki tanesini okuyup geçeriz. Esas olan ana fikri yakalamak ve bunu akılda tutup öyle okumaktır.

Bu yöntemin bir başka uygulaması da, okurken edindiğimiz bilgiler ışığında daha okumadığımız cümlelerin ne demek isteyeceğini sezinleyip, o satırlara geldiğimizde, sırf tahminimizin doğruluğunu anlayacak kadar göz atıp atlarız.

5) YARI SEÇMELİ OKUMA:

Bir yazıyı okumaya başlayınca bizi ilgilendirmeyen veya fazla teknik kelimeleri atlaya atlaya, yarayacak bölümlere gelir ve bunları "Hızlı Okuma" ile okuruz

SEÇEREK OKUMA

Bir de zevkli bir tecrübeyi Hızlı Okuma ile yazık etmek vardır: üstün kaliteli bir edebi parçada çok kere her bir kelime titizlikle seçilmiştir. "Nüans" farkları, uyandıracığı çağrışımlar, renkler, ses ahenkleri hep dikkatle ayarlanmıştır. Gustave Flaubert, "**Madame Bovary**" romanını 17 yılda yazmıştır; her gün kara tahtasına bir cümle yazar, karşısına geçer, oturur dakikalarca seyrederek, beğenmediği kelimeleri siler, yerine daha uygun bulduğu bir başka sözcüğü koyar. Böyle "mücevher" gibi parlatılmış kelimeleri üçer üçer hızla geçerseniz tadına varmamış olursunuz.

Demek ki her şeyin bir yeri ve zamanı var. Okunacak metne göre okuma hızını ayarlamaya ve seçerek okumaya "**esnek okuma**" demiştik. Yalnız hızı değil, okuma yöntemini de metne ve amacınıza göre ayarlamalısınız. Eğer sade genel bir fikir edinmek için, ya da hangi kısmının bizi ilgilendireceğini tespit için okumaya başlayacaksak, o zaman demin sözünü ettiğimiz **Göz Gezdirmeyle Okuma** veya **Atlamalı Okuma** yöntemini seçeriz.

"Bilgi Çağı"nda haber-bilgi yığını gitgide içinden çıkılmaz hale geldiğine göre (Bilgisayarcı deyimiyle "**Infoglut**") illâ her şeyi okumak bize çok vakit kaybettirir - hızlı okumak dahi. Göz Gezdirmeyle Okuma burada da işe yarar ve bize gerekli olan okumayı seçmemizde kullanırız.

Bir de "**zaman**" faktörü vardır: bir metni okumamız şart olabilir, fakat zamanımız kısıtlıysa o zaman en hızlı okuma "vitesine" geçeriz. Bu bile bizi yetiştiremeyecekse o zaman Atlamalı -"**Kaymağını alma**" (Skimming-ecremage) tekniğine geçeriz.

En sık rastlanan durum, okunacak metnin kategorisine göre hızın seçilmesidir. Metin türleri şöyle sıralanabilir:

- 1- Gazete
- 2- Dergi
- 3- Kitap
  - a) roman/hikaye,
  - b) bilimsel,
  - c) teknik
- 4- Rapor
- 5- Evrak, iş mektubu
- 6- Grafik tabloları, sayılar
- 7- El yazısı (not, mektup ...v.b.)

Gazete ve Dergi Okuma

Gazete sütunları, genelde, dergi sütunlarından daha dardır ve daha kolay okunur. Satırın ortasından aşağı satırlara doğru kaymak çok kere en hızlı yöntemdir. Dergi sütunları ise (kitap sütunu gibi) gazeteninkinden biraz veya

çok daha geniştir, ya satırın ilk ve son kelimelerine göz kaydırarak, ya da satırın başındaki ve sonundaki sözcükleri atlayarak okuyun.

Size hangisi en rahat geliyor ve en verimli oluyorsa onda karar kılın. Dikkat:

- 1) Gazetede ve dergide, haberin canalıcı noktası büyük manşetle (başlıkta) verilir.
- 2) Röportajlarda önce sorulara göz atın.
- 3) Resim ve çizelge alt yazıları konuyu aydınlatır.
- 4) Makale-fıkra yazarlarının üslûbu farklı farklıdır. Aşına değilseniz, ilk ve son paragrafı okuyun; ana tema bazen ilkinde, bazen en son paragrafta açıklanır.
- 5) Özellikle gazete haberlerinde önemli olay ilk cümlelerde verilir, sonrakilerde ayrıntılara girilir.
- 6) "Spot"lar yazı veya haberin özetini veya temasını verir.
- 7) Dergide ise ilk paragraf özet değil, "giriş" veya "tanıtım" niteliğindedir.

Gazete ve dergiler için Hızlı Okuma (H.O.) ve Göz Gezdirmeyeyle Okuma tekniklerinin bir karışımı kullanılır. Göz Gezdirmeyeyle Okuma ile ilgi alanınıza giren haber, fıkra ve diziyi seçer, onları da H.O. yöntemiyle okursunuz. Göz Gezdirmeyeyle Okuma aşamasında manşetler, özetler, resim altları, **koyu** dizilmiş sözcükler ve seçkin kelime grupları okunur. H.O. ile okunacaklar ise daha önce belirttiğimiz metotlarla.

Bazı gazeteler H.O. yöntemiyle dakikada 600-700 kelime hızla okunursa, ortalama, **Hürriyet'in** 1 sayfası 50 saniyede, Sabah'ınki 1 dakikada, **Milliyet'in**ki 1 dakikada 20 saniyede bitirilir. Demek ki ortalama 1-1.5 dakikada.

Tempo, Aktüel türünde bir derginin tamamı 1 saat 10 saniyede, orta boy roman da iki buçuk saatte "hatmedilir" (roman, sıradan bir eserse, bu süratle, edebi bir "şaheser"se, dakikada 200 kelime gibi bir yavaşlıkla okunmalıdır).

Rapor, evrak, iş mektubu, "Kaymağını alma" yöntemiyle ilgili bölümleri taranır, gereken kısımlar dakikada 300-400 kelime hızıyla okunur. **İş mektuplarında** az miktar "atlama" yapılır, sonra da size âşinâ bir konuysa 400-450 kelime hızıyla okunur; âşinâ değilseniz en çok 300 kelime süratle.

Grafik tabloları, sayılar, el yazılı mektuplar daha yavaş (dakikada 250-300'le) gözden geçirilir.

Bilimsel ve teknik kitaplar, **raporlar** ve **araştırmalar**, zorluklarına göre, dakikada 150-200 kelime hızıyla okunur, anlaşılmayan bölümler, ilk okumadan sonra (tercihen bir bölüm bittiğinde) geri dönüp tekrar gözden geçirilir.

Özetle, hızınızı metnin kolaylığı-zorluğu, sizi ilgilendirişi, konu hakkında bilgili veya yabancı oluşunuz, yazının üslûbu, kullandığı sözcüklerin ağdalı-eski, veya aşırı "yenici-uydurukçu", cümlelerin uzun veya kısa oluşu tayin eder. Tabii o andaki yorgunluk dereceniz de.

ALGILAMA

Yavaş, Hızlı veya Çok Hızlı, "Okuma"daki amacınız, bu faaliyetten **faydalı** bir sonuç çıkarmaktır (buna, okurkenki -ve sonra hatırlanıncadaki- **zevk** dahildir).

Okurken, şekil-kelime veya satırları değil, anlamları yakalarız. Demek ki beynin ilk işlemi, ALGILAMAK'tır.

Sonra bu okunan şeyleri (veya görüntüleri) beyin, arşivine veya deposuna yerleştirir (elektrik uyarısıyla kimyasal bir proteine dönüştürülüp "yapıştırılır"). Buna "**Belleğe/Hafızaya geçirme**" diyoruz. Beyin de hafızayla ilgili iki veya üç türlü işlem yapar:

- 1) **Enstantane** (çok az süreli kayıt). Bu kayıt bir iki dakika içinde silinir;
- 2) **Uzun süreli** kayıt: Bu da, duruma göre birkaç saat veya birkaç ay "akılda tutulur". Bazıları ise ömür-boyu hafızada saklanabilir. Hiçbir şeyin unutulmadığı ve beyinde bir "dipsiz kuyu"da alıkonulduğu sanılmaktadır.

Sonuncu işlem, istek üzerine, beyin arşivindeki kayıtların bilinç üstüne çıkarılmasıdır. Buna da "**Hatırlama/Anımsama**" deriz. Ezberlemiştir.

Bunu, okurken de (okuduğumuz bölümleri unutmadan), daha sonraları, gerektiğinde de yaparız: anımsarız, hatırlarız, çağrışım yaparız.

Bunun ötesinde artık "**DÜŞÜNME**" gelir: okunan, algılanan, saklanıp hatırlanan, yani **öğrenilen** şeylerden, **analiz** veya **sentez** işlemleriyle sonuç çıkarmak: kıyaslamak, çözüm bulmak, plân yapmak, harekete geçmek (uygulamak), ama bunun yerine, geniş getiren bir mahlûk gibi, hatırladıklarımızı hiçbir "düşünme" işleminden geçirmeden aynen tekrarlayanlar da vardır: Ezbere söylemek veya yazmak. Kuşkusuz ezberin de yeri ve gereği vardır ama, asıl önemli olan, hatırladığımız verilerden yeni bileşimler (fikir) üretebilmektir.

KÖTÜ OKUMA, İYİ OKUMA

Okumayı ağırlaştıran nedir? Nedir hızını frenleyen? Birkaç "münasebetsiz" freni tekrar da olsa, sayalım:

- 1) Gözünüz idman görmemiş, belli bir hıza takılıp kalmıştır. (Fotoğraf kamerasının merceğindeki açma-kapama hızını ayarlayan mekanizmanın takılması gibi bir şey). Böylece gözünüz her satırda 8-10 defa duruş yapıyor;
- 2) Satırdaki kelimeleri tek tek okuyarak ilerliyorsunuz (2-3 kelimeyi bir kerede okumak yerine); "Yarı Cahil" dediklerindenseniz (estağfurullah) kelimeyi bile bir bütün olarak değil "hece-hece, belki de harf-harf okuyorsunuzdur;
- 3) Düşünün: içi bilye dolu iki kutu olsun; 2 yarışçıdan, bilyeleri tek tek alan mı, yoksa ikişer üçer alan mı kutusunu daha hızlı boşaltır ve kazanır?
- 4) Heceleri, kelimeleri, cümleleri okuduktan sonra; "belki iyi okumadım, belki atladım, belki iyi kavramadım" gibi kaygılarla bir daha okuyorsunuzdur. Yani her cümlede biraz geri gidip tekrar ilerliyorsunuzdur;
- 5) Okuduklarınızı -kendi kendinize okurken bile- yüksek sesle okur gibi dudaklarınızı kıpırdatarak, ya da dilinizi, ses tellerinizi oynatarak okuyor olabilirsiniz, (kimi de, zihninden kelimeleri "sesli" gibi geçirir); oysa sesin sürati, gözünüzden yavaştır (ikisi arasında bazen 3 kelimelik bir ara vardır). Sonuçta göz durup "iç sesi" beklemek zorunda kalır;
- 6) Ayrıntılara ve 3.-4. derece önemi olan fikirlere takılıyor, bu yüzden de esas kavramı açık-seçik anlayamıyorsunuzdur;
- 7) "Sindire sindire okumak daha iyidir" görüşüne katılıp okuma hızınızı gereğinden fazla frenliyorsunuzdur. Oysa bütün deneyler göstermiştir ki, hızlı okuma (metne göre hızın ayarlanması şartıyla) hem anlamayı, hem de hatırlamayı artırmaktadır;
- 8) Pasif bir şekilde okuyor, yazarla birlikte onun ana fikirlerinin akışına kapılmıyor, parçalar arasındaki münasebeti yakalayamıyorsunuzdur;
- 9) Yeterince kendinizi veremiyorsunuz ("konsantre" olamıyorsunuz); onun için de dikkatiniz, etraftaki gürültülerle, olan bitenlerle aklınıza gelen başka işlerle kolayca dağıtılıyordu;
- 10) Çabuk yoruluyorsunuz, çünkü okumak sizin için zor, yavaş giden belâlı bir iştir. Çok lüzum olmadıkça kitaplara el sürmemeyi yeğliyorsunuzdur;

- 11) Bir de, bilen bilmeyen -ve çok kere kendimiz de- yanlış iddialar ileri sürer ve bunlara inanırız. Bunlar, kendi icadımız olan "fren"lerdir. Mesela, bir konuyu daha iyi anlamak için yavaş okumamız gerektiğine inanırız.

Halbuki zorlukla ve pek yavaş okuyanlarla okumayı yeni öğrenenler, okuduklarını en az anlayanlardır, ilerde de göreceğimiz gibi, beyin gözden hızlıdır ve gözün görüntüleri beyne yavaş nakletmesi anlayışa fayda getirmez; bilakis.

Kelimeleri tek tek okumanın "sağlam yöntem" olduğuna nedense inanırız. Oysa ormanı, tek tek ağaçlara bakarak değil, uzaktan toplu halde seyretmekle daha iyi anlarız. çünkü "bütün", parçalardan daha anlamlıdır. Okumada da öyle. Ne var ki bu yanlış inançlar bir kere kafamıza yerleştirilmiştir.

Kendinizi bu tasvir ettiklerimizden biri veya birkaçı olarak görüyor musunuz?

Görüyorsanız üzülmezin, bu saydıklarımız, size okul sırasında taktıkları frenlerdir, yanlış öğretimden doğma alışkanlıklardır, bu lüzumsuz frenleri normale çevirebilirsek, az sonra tasvir edeceğimiz öğrencilerimiz gibi olabilirsiniz. Kötü alışkanlıklar da düzeltilebilir:

KÖTÜ OKUMA ALIŞKANLIKLARI KIRMAK

Kötü, yani yavaş, yanlış okumanın tek sebebi, 5500 yıldır insanlara okumaya yanlış öğretmeleridir: her yerde böyle.

Birkaç çare:

- 1) Hala kelime kelime okuyorsanız, "geniş alan" talimlerinizi uygulayın.
- 2) **Okurken dudak kıpırdatıyorsanız:** Dişlerinizin arasına bir kalem tutuşturun ve öyle okuyun. Bir süre sonra bu kötü âdeti yenmiş olursunuz.
- 3) **Okuduğunuz kelimeyi veya cümleyi, anladığınız halde bir daha okuma eğiliminiz varsa:** beyaz kâğıt kesin, okuduğunuz kısımları bununla örtün ve okudukça kaydırın, okuduklarınızı ânında kapatın. Geri kayma alışkanlığını az sonra unutursunuz.
- 4) **Aklınız dağılıyor, okuduklarınızdaki anlamı sık sık kaçıyorsanız:** Birkaç satır okuduktan sonra, bir paragrafa başlarken, yazarın iddiasının ve ana fikrinin ne olduğunu şöyle aklınızda "tekrar canlandırın" ve okumaya öyle devam edin.
- 5) **Satırları bulanık görüyorsanız:** Bir göz doktoruna muayene olun.

İYİ OKUYANIN ÖZELLİKLERİ

- 1) Dakikada 400-800 kelime arasında bir hızla okur; hızını, okuduğu malzemeye göre ayarlar;
- 2) Anafikirleri kapmak için okur; onları oluşturan kelimelerin kelime okuduklarını farketmeden, fikir olarak okur;
- 3) Kendine güveni olduğundan, okuduğunu tekrar okumaya kalkmaz (meğer ki çok gerekli olsun);
- 4) Bir satırda gözü ancak 1-2 defa durur;
- 5) Okuması tam anlamıyla "sessiz okuma"dır. Dil, dudak, ya da ses teli oynamaz;
- 6) Ayrıntıları hızla okuyup geçer, geri plan için yazılanları bir bakışta kapıp devam eder, yazarın temel amacını ve anlatış yolunu arar;
- 7) Okuduğu şeye kendini iyice verir; çevresiyle irtibatı kesilmiş gibi olur;
- 8) Saatlerce yorulmadan okuyabilir.

AKTİF/PASİF OKUMA ANLAMA

Anlayarak okumada okuyucu "**Aktif**", sade **sözcüklerin şekillerini** görerek okuyan da "**pasif**" okuyucudur.

Aktif okuyucu yazarla adeta konuşur, onu anlar, fikirlerini, ne demek istediğini kavrar, hatta daha okumadığı sayfalarda nelerle karşılaşacağını az buçuk tahmin eder.

Okurken de hep **Ana Fikri ve "Konu ne? Sorun n«? Sonuç ne? Çözüm (varsa) ne?"**lerin cevabını yakalamaya gayret edin. **Koyu (bold)** veya italik harfli cümleleri, anahtar kelimeleri, ara başlıkları biraz daha yavaş ve dikkatinizi yoğunlaştırarak okuyun, ikinci derece fikirleri, ayrıntı üzerinde duran cümle ve paragraftan çok hızlı okuyarak devam edin, ama atlamayın (Göz Gezdirmeyle Okuma'da ise bunları atlarsınız). Yazarın üslubuna aşına iseniz, önemli-önemsiz paragrafları önceden bilir, hızınızı ona göre ayarlarsınız.

Zor veya teknik metinlerin hızlı okunması ve anlaşılması

Roman, ve teknik olmayan gazete, dergi gibi materyaller bu yöntemlerle çok hızlı okunabilir. Fakat, kâh yazarın ağıdalı üslûbu yüzünden, kâh konunun size yabancılığı, derinliği ve teknik sözcüklerle dolu oluşu yüzünden yer yer anlamayabilirsiniz. O zaman ne yapmanız lâzım?

Bir kere hızınızı ayarlayın, biraz ağırlasın, fakat kesinlikle o anlaşılmaz söz ve terimler gelince o noktada daha yavaş vites geçmeyin, ve hele orada durmayın, geriye göz atmayın, devam edin. Daha sonra gelecek cümleler, sayfalar veya resimler, şemalar çok kere o karanlık bölümleri aydınlatıverecektir. Ama sayfalar artarda daha anlaşılmaz hale geliyorsa ve bir ışık görünmüyorsa (ya da hâla alacakaranlıkta yol alıyorsanız) işte o zaman durun. Metne tekrar bakın, özellikle hiç anlaşılmayan kelime ve terimlerin altını çiziniz, anlamlarını araştırın: sözlüğe bakın, ansiklopedi veya www.MaximumBilgi.com'a girin. Notlar alın. Hatta aynı metni tekrar okuyun. Çapraz endekslemeler çıkarın, çizelgeler çizin. Bunlar ayrıca aynı metne bir başka zaman göz attığınızda hemen kavramanıza, hatırlamanıza yardımcı olacaktır.

Bütün bunlar şüphesiz ne kadar vaktiniz olduğuna tâbidir. **Zamanınız kısıtlıysa, "Kaymağını alma"** yöntemine başvurun, sonra da, en önemli görülen birkaç bölümü hız ayarıyla tam okuyun.

Dipnotların ve Kaynakçaların Okunması, Atlanması, Anlaşılması

Bir metinde, esas konuyla dolaylı şekilde bağlantılı olan bazı ilâveler vardır, bunlar çok kere sütun/sayfa altlarında, kitap sonlarında, küçük, bazen de italik harflerle dizilidir.

Bunların hepsine "Not" veya "Dipnot" diyelim (kitabın sonlarında verilmiş olsalar bile).

Dipnotlar üç çeşittir:

1. Konuyla doğrudan doğruya ilgisi olmayan, ayrıntı veya fıkra cinsinden yazılar.
2. Teknik veya uzmanlaşmış yazılara açıklık kazandıran, genel okuyucuyu değil de, uzmanların isteyebileceği ilâve bilgiler.
3. Bibliyografi (Kaynakça): Konuyla ilgili yayınlanmış eser ve makaleleri, kaynak vererek gösteren dipnotlar. Uzmanlar için çok gereklidir. Veya sizi ilgilendiren bir nokta yeterli verilmemiştir ya da yazarın iddialarından şüpheniz vardır, başka kaynaklardan bunun doğrusunu araştırmanız için gerekli olabilir. Diğer okuyucular bu kaynakça notlarını okumasa da olur.

Hızlı Okuyarak Anlamayı Etkileyen Faktörler ve Amaçlar

- 1) Metnin ağırlığı, türü
- 2) Okuyucunun söz ve bilgi dağarcığı
- 3) Okuyucunun dikkat ve "konsantrasyon" derecesi
- 4) Heves / ilgi (motivasyon) durumu
- 5) Analiz, Sentez ve Kıyaslama yeteneği
- 6) Bellek / hatırlama
- 7) Uygulama - Kullanma
- 8) Okurkenki ortamın dikkati etkileyecek durumu
- 9) Okurken dudak kıpırdatmak, içten "sesli" okumak, parmakla kelimeleri cümleleri izlemek ("Tarama" haricinde).

ÇABUK KAVRAMA-SAĞLAM ANLAMA İÇİN

PRATİK TAVSİYELER

Öğrenmedeki esas ilkeyi aklınızda tutun: Beyin, bir gerçeği/konuyu, şu üçgene iyi oturabilirse iyi kavramaya başlar:

- 1) Yazının/konunun anlatım yapısı ("Strüktürü");
- 2) Düzeni;
- 3) İlişki köprüleri.

Şimdi, basit gibi gözükken pratik tavsiyelere geçelim: (bunların bir kısmı eskiden beri bilinen ve "iyi çalışanlar" diye tanınanların uyguladığı küçük, fakat çok faydalı usullerdir; daha sonra göreceğimiz yeni tekniklerle birlikte uygulanmalıdır):

1) Not alma: Okurken kitabın veya yazının kenarına notlar çıkın (tabii kitap sizinse; değilse bir defter veya kağıda). Eskilerin "der-kenâr" dedikleri bu notlar "telgrafvâri" kısa sözcükler de olabilir; işaretler de olur -şunlar gibi:

- 1) "bk, s.14": bir başka yerde gene bu konuya ait bir şey var demektir: ilâve ya da "burada söylediğinin tersini yazıyor orada..." gibi.
- 2) (=): Konu-fikir burada başlıyor..... (=) burada bitiyor.
- 3) .....: az-çok, belki
- 4) !: Amma da ha!., inanmıyorum!
- 5) ?: anlamadım
- 6) ??: bana ters geliyor, incele.

Bunları veya kendi düşüneceğiniz başka işaretleri kullanabilirsiniz.

2) Bazı bilgileri ilerde kullanabilmeniz için kitabın sonuna kendinize göre ayrı bir "**indeks**" yapın (alfabetik olmayabilir) ve o bilginin bulunduğu sayfayı belirtin;

3) İlerde tekrar gözetinca sizde çağrışım yapabilecek kelimelerin **altını** (normal veya fosforlu kalemle) **çizin**; ama, bir yakınımın yaptığı gibi, hemen her kelimenin altını çizerseniz, önemli olanla olmayan kaybolur. Çizeceklerinizi dikkatle seçerek çizin;

4) Okuduğunuz bölümlerin **özetini** çıkarın (modern ders kitaplarının çoğu bunu zaten verir; yeterli değilse veya çok ayrıntıya girmişse kendiniz yenisini yapın);

5) Bu özetlerden veya esas metinden yararlanıp bir "**Şema**" (Çizelge) çizin ("Bu Kitabın Düzeni" bölümündekine benzer bir şey); tekrar çalışırken konuyu kuşbakışı görmeye ve tümüyle anlamanıza yardımcı olur ve böylelikle esas metni tekrar okumaktan kurtulursunuz; veya sadece çizelgenin tam anlatamadığı kısmı metinden bir daha okumakla yetinirsiniz;

6) Psikolojide "Tor" sistemcilerinin 1970'lerde öne sürdükleri bir yolu deneyin: daha ilk baştan, yazıların başından başlamayın, önce **sonuna bir göz atın**: çok kere bu sizin için konunun **varacağı noktayı** "ele verir" ve ondan sonra yeniden ve baştan okumaya başlayınca; nereye gittiğinizin hep farkında olacağınızdan daha kolay kavrarınız. Tabii ki roman (hele polisiye roman) okurken bunu yapmazsınız!

7) Türkçe'de (Hint-Avrupa dillerinden ayrı olarak), **fiil çok kere cümlelerin sonuna gelir** ve bu bakımdan anlayışı birkaç saniye geciktirir, alıkoyar. Fiil ise -fikrin en önemlisi olmasa bile- en mühim unsurlarından biridir. Onun için cümlelerin sonuna hızlı bir göz atarak başlamak Türkçe'de anlamayı çabuklaştırır.

8) Yoğun bir dikkatle okuyun ve çalışın (Concentration). Dışardan gürültü ve hareket, yetersiz ışık, baş ağrısı gibi etkenleri gidermeye çalışın; gideremezseniz aldırmamayı deneyin, o da olmazsa çalışmayı erteleyin, yoksa sayfaları "okuyarak" çevirip durursunuz, 10-15 dakika sonra bir de bakarsınız ki tek bir kelime bile anlamamışsınız.

Hayal kurma da dikkati dağıtır; iradenizi kullanın. En iyi çare de **"Hızlı Okuma"dır**: dikkatiniz öyle yoğunlaşır ki, araya bir şey girmeye fırsat bulamaz.

"Kavrama"nın psikolojik temel ilkelerine dayanan uygulamaları:

Her ne okursanız okuyun (Kitap, rapor, gazete, dergi ve bunlardan bir kısım veya sayfa) -daha başlarken listesini birazdan vereceğim- soruları hemen zihninizde sorun ve okudukça cevabını arayın:

En iyisi, Amerika'da "New York Times" gazetesinin meşhur ettiği ve onların haber bültenlerinin ilk paragrafında hep cevaplandırarak kullandıkları soru dizisiyle başlayalım:

- 1) Kim veya kimler?
- 2) Nedir olay?
- 3) Ne zaman
- 4) Nerede?
- 5) Nasıl olmuş?
- 6) Niçin olmuş?
- 7) Nasıl sonuçlanmış?

Bu gazetecilik üslûbu bazen her duruma uymayabilir; onun için yelpazeyi biraz daha açalım:

Konu nedir? Okuduğum şey neye aittir? Ne anlatmaya çalışılıyor? Beni ne derece ilgilendirir?

Sormaya ve okurken cevaplar aramaya devam edin:

Yazının en ana fikri nedir?

Sorun nedir?

Sorunun sebeplerini bu yazıda bulabilecek miyim?

Sonuç ve (varsa) **çözümler** olarak ne deniyor, ne teklif ediliyor?

Yazarın konu hakkında görüşü ne? Ana fikri ne?

Bunları **nasıl işliyor?** Nasıl ispatlıyor veya aksi fikirleri nasıl eleştiriyor? Örnekleri ne? Benzetmeleri?

Paralel Çizgileri? Yarattığı çağrışımlar?

Her yeni bölüm veya sayfalara geldiğinizde, yeniden bu soruları sorun. Bu önceleri zor gelebilir; fakat beyninizi talimlerle buna alıştırmak. Ayrıntılara boğulmadan okumayı öğrenin (bunları sonra okur, üzerinde durursunuz). Kelimelerin gözünüzü yakalamasına, saplanma şeklinde yavaşlatmasına izin vermeyin. Yazının, yazarın düşünüş veya bilgi kümesinin tümünü bir kerede algılamaya çalışın. Bunun için de:

"İşaret kelimelere" dikkat edin,

"**Göz Gezdirme**" tekniklerinde belirteceğimiz "dikkat edin" türündeki kelime ve cümlecikler, hızlı (ve yanlış yapmadan) anlamamız için çok önemlidir. Burada ana prensibi belirtelim: bazı sözcükler işin ayrıntısının ve tekrarının işaretidir: "**Örneğin/meselâ**" (veya "**gene bunun gibi...**") ile başlayan cümleler.

Bazısı ise, anlamın değiştirileceğini anlatan sözler, heceler (Türkçe'de mama=yapmama) veya yepyeni bir bahse geçileceğini belirten sözcükler: "**bundan ayrı olarak**", "**ise de**"... v.b.

Böylesine **hızlı ve tümü** (yani ana fikirleri) kavrayarak okuyuştan sonra geriye dönüp ve bu sefer ayrıntılara da dikkat ederek okuyun. Ezber isteyen hallerde (özellikle okullarımızda) mecburen okuduklarınızı ezberleyin: Özet ve çizelgelerinizi kullanarak ve önceki bölümlerde anlattığımız "hatırlama" yöntemlerinin de yardımıyla.

Bu tavsiyeler herkes için geçerlidir.

Bunlar yapılmazsa, saatler geçer, ana fikirler detaylar arasında boğulup kaybolur, pek bir şey anlaşmaz ve iyi de akılda kalmaz. Ama yapılırsa, bir saat içinde ne kadar çok şeyi anlayıp akılda tutabildiğinizi görür ve şaşarsınız.

İlave tavsiyeler

- 1) **Daha çok okuyun.** Çok okuyanların, meselâ, ne yapıp yapıp ayda bir-iki roman veya genel kültür kitabı bitirenlerin anlayış yeteneği ve

okuma hızı bilenir. Anlama yeteneğimizi zorlayan, ağır üsluplu romanlar, zor konulu kitaplar okuyun, az anlansanız bile devam edip okuyun; bu bir nevi egzersiz olur. Hafif halterler pazu geliştirmez;

- 2) Hep **Temel Fikri** yakalayarak okuyun. Yazının, raporun, kitabın yapısını (strüktürünü) hissetmeye çalışın. Ciddi bir eserde karışık bir cümle dizisi (**veya paragraf**) gelirse üzerinde fazla durup anlamak için vakit kaybetmeyin, durmayın, okumaya devam edin; emin olun, az sonra o cümlelerin ne demek istediği kendiliğinden belli olacaktır; ya pek de önemli olmadığı ortaya çıkacak ya da açıklamalar gelecek;
- 3) Romanda konunun şeridi/ipliği/dokusu nedir? Çatışma neden, kimler arasında, bunları farketmeye bakın. Hikaye türünden olmayan yazılarda ise tema arayın;
- 4) Hızlı okuyun ama, kendinizi pek de fazla zorlamayın: illa 500 illa 1000 kelime okuyacağım derken gerginleşirsiniz ve verimli anlamayı kaybedersiniz;
- 5) Şu gerçeği iyice aklınızda tutun; kelime veya cümlelerin okumakla ilişkisi azdır: basılı şeyler, birer karaltı ve semboldür. Nasıl artık kelimelerdeki "harfler"le hecelerle vakit kaybetmiyorsanız satırlara da saplanmayın, fikri arayın. **Okumak, fikirleri yakalamaktır.** Tekrarda fayda var:

a) **Fikirlere yönelerek okuyun**, bunların arasından da, asıl can alacak fikirleri yakalayın, okurken gözünüz tek kelimelere (tek tek) veya satıra saplanıp durmasın. Beyniniz gözünüzün peşinden değil, **gözünüzün peşinden değil**, gözünüz **beyninizin sorularını** ve hızlı arayışlarını izlesin; gözünüz, ray üstündeki tren gibi kayıp gitsin, yukarıdaki soruları (ana fikri, sorunu, ispatları ... v.b.) yakaladıkça duraklasın (istasyonlara ulaşan tren gibi). Ve gene hareket etsin. Beyin, durakta aldığı bilgi yükünü hazmedip, daha ne gelmesi lazım, neyi bulması lazım onları düşünerek okumayı kaydırır.

Bunu pek çok kimse kolay kabul edemez. Neden? Kişiliğinizden doğma sebepler olabilir:

- 1) Belki bir öğrencisiniz, size herşeyi okuyup ezberlemeyi alıştırmışlardır, 2. ve 3. derece fikirleri ilk hamlede atlamak size zor geliyordu,
- 2) Öğretmensiniz, öğrencilerinizin ödev kağıtlarını yanlış yakalamak için kelime kelime okumak sizde huy haline gelmiştir,
- 3) Hukukçuysanız, ifadelerde yanlış veya yalan yakalamak gayretiyle hiçbir şey atlamamak sizin için her zaman gerekli gibi geliyordu,

- 4) Teknik raporlarla uğraşan meslek sahipleri (istatistikler, muhasebe hesaplan, spesifikasyonlar, tıbbi literatür gibi şeylerle uğraşanlar) "ince eleyip sık dokumayı" adet edinmişlerdir,
- 5) Ya da "mükemmelci" ("perfectionist") karakter sahibisiniz veya titiz bir bürokratsınız, herşeyin eksiksiz, sıraya uygun ve belirli bir düzen içinde cereyan etmesini hayatınız boyunca uygulamışsınızdır... v.b.

Bu gibiler için, "ilk hamlede sade ana fikirleri oku ve onlara dikkat et, ayrıntıları atla veya üstünde fazla durmadan ana temaları aramaya devam et" dendi mi tepki gösterirler.

Evet, bir dereceye kadar haklıdırlar; üzerinde çalışılacak bazı şeyler "atlamalara" müsait değildir. Yukarıda örnek olarak verdiklerimiz şüphesiz ayrıntılarıyla okunmalıdır. Ancak burada bile, yer yer, bazı atlamalar yapmayı, çok önemliyi az önemliden ayırmak, tümü veren bir grup kelimeyi veya rakamı bir kerede okumak daha verimli olabilir.

Ancak, bir materyal türü vardır ki her kelimesi hatta her hecesi ve harfi okunmalıdır-, daktilo veya matbaa dizgi çalışanlarından bahsediyoruz. Onlar atlayarak okursa vay halimize. Bir de şiir ve çok edebi üsluplu romanlar atlanarak okunmamalı.

Çalışmanın ruh hali:

Çalışma psikolojisi uzmanı ve pek çok şirkette çalışanlara yol gösteren Prof. Mark Viktor Hansen, çalışma hızını ve kalitesini artırmak için şu tavsiyelerde bulunuyor:

- 1) Yapılması gereken **işleri bir liste** halinde toparlayın;
- 2) **İşe en kolay yerden başlayın.** Zordan başlarsanız usanabilir ve "yarına erteleme" yollarını düşünmeye başlar, ya da işi tümüyle atlatmanın çarelerini ararsınız. Oysa kolaydan başlayıp hemen sonuçlara ulaşırsanız kendinizi iyi hisseder, işi bırakmaz, zor kısımlara da "tam gaz" girersiniz kısacası: Motivasyon;
- 3) **Sevmediğiniz bir iş** üzerinde çalışıyorsanız, önceden kendinize bir ödül vaadedin (bu da Motivasyon);
- 4) **İyi bildiğiniz, başarılı olduğunuz** (ve hoşlandığınız) konulara ağırlık verin,
- 5) **Rahat**, iç açıcı bir ortamda çalışın

- 6) Kendinizi kötü hissettiğiniz zaman size değer veren, **sevdiğiniz kişilerle konuşun.**"

Göz Sağlığına Dikkat Ederek Okumak

- 1) Tabii önce durumunuzu göz doktoruna muayene ettirip anlamalısınız. Belki gözlüğe veya yeni cama ihtiyacınız vardır.
- 2) Işık göze değil, okuduğunuz şeye (kitaba, gazeteye) ve arkadan gelmelidir.
- 3) Kitapla göz arasındaki en iyi mesafe 30-40 cm.dir.
- 4) Kitabı yere (masaya) düz yatırmayın, hafif eğik biçimde tutun veya altına (bir yanına) destek koyun.
- 5) Okurken arada bir durun, uzağa bakın; gözünüz dinlenir.
- 6) Trende, otobüste, yatakta okumamaya çalışın.
- 7) Küçük harfli ve gri kâğıda basılmış yazıları bol ışıkta, parlak sayfaları daha az ışıkta okuyun.

SONSÖZ

Tüm bu bilgilerden sonra sitemiz hakkında da birkaç kelime etmemiz doğru olacaktır. Bilgisayar ekranından herhangi bir yazıyı okumak elbette ki basılı bir yayını okumaktan daha farklı bir olgu. Peki biz yani www.MaximumBilgi.com ekibi olarak hızlı ve rahat bir okuma platformu hazırlamak adına ne yapıyoruz, şimdi bunları birkaç maddeyle sıralayalım:

- 1) Sitemizde kullanılan %40 gri renk, gözü yormadan optimum okuma zemini sağlar. Tam siyah veya tam beyaz gözü çabuk yorar.
- 2) Sitemizin arayüzünde hareketli yazı ve logolar minimum düzeyde tutulmuştur. Canlı renklerde hızla hareket eden banner gibi objeler dikkat dağılmasına ve gözlerin çabuk yorulmasına neden olur.
- 3) Konu anlatım sayfalarında “justify” (iki yana yaslı) paragraf düzeni kullanılır. Bu yöntem blok halinde okumalar için en idealidir. Ortalı ya da sola yaslı paragraflar blok görünümünü bozacağından hızlı okuma tekniği kullanmak pek mümkün olmayacaktır.
- 4) Konu anlatımlarında anafikir ön planda tutulur ve gereksiz anlatımlardan kaçınılır.
- 5) “Yazdırılabilir Görünüm” özelliği sayesinde tüm grafiklerden arınmış biçimde makalelerimizi okuyabilir ve de dilerseniz yazıcıdan çıktı alabilirsiniz.
- 6) İndirilebilir dosyalarımız “pdf” formatında hazırlandığından ekran görünüm ayarlarınızı dilediğiniz ölçüğe getirebilirsiniz.